

PERSVRIJHEIDSFONDS

JAARVERSLAG 2015

Inhoudsopgave

	Pag.
Voorwoord	2
Persvrijheidsmonitor 2015	3
Zaken die het fonds steunt in 2015	4 - 7
Bestuur Persvrijheidsfonds	8
Grondleggers en Ondersteuners	9
Doelstellingen, Statuten en Reglementen	10
Subsidieaanvraag en Contact	11
Exploitatieoverzicht 2015	12 - 13

Voorwoord

Het Persvrijheidsfonds is een bescheiden fonds in middelen en uitstraling. Het eerste betekent dat het bestuur de lat vrij hoog legt bij het verstrekken van steun: bij elke zaak draait het vooral om het principiële belang. Wat het tweede betreft, denken wij dat wij niets van de daken hoeven te roepen: journalisten, die verzeild raken in juridische procedures, weten ons wel te vinden.

In 2015 verleende het fonds zeven keer steun, in de drie jaren daarvoor was dat zes keer. Het aantal zaken is misschien niet spectaculair, maar het loont de moeite te kijken naar de aard van die zaken. Het ging twee keer om procedures van algemeen belang: de bewaarplicht van data en het gebruik van drones, waarbij journalisten ten opzichte van 'gewone' gebruikers achtergesteld worden. Tegelijkertijd kunnen specifieke zaken grote gevolgen hebben. Eerder heeft het fonds bijgedragen aan verschillende procedures, die uiteindelijk, via het Europees Hof, hebben geleid tot wetsvoorstellen om het recht op bronbescherming te regelen. Om die reden kunnen wij, nog steeds in alle bescheidenheid, zeggen dat ons kleine fonds kan helpen het grote verschil te maken, dankzij de bijdragen van vele betrokkenen.

Dit is voor mij als bestuursvoorzitter het laatste jaarverslag. Ik ben zeer verheugd dat collega Folkert Jensma mij in september 2016 opvolgt. Dank aan alle bestuursleden en natuurlijk ook aan secretariaatsmedewerkster Fine Struiken die ons zo goed bijstaat.

Frits van Exter
voorzitter Persvrijheidsfonds

Persvrijheidsmonitor 2016

Het thema van de Internationale Dag van de Persvrijheid op 3 mei 2016 was 'The Red Line' oftewel: hoe bewegen we ons op de grens van het vrije woord? Ook dit jaar werd het Festival van het Vrije Woord gehouden in De Balie te Amsterdam en was het volledig uitverkocht. Het was een avond waarop het vrije woord werd gevierd en geanalyseerd, maar er was ook ruimte voor kritische kanttekeningen. Kunnen we in Europa nog wel alles schrijven, fotograferen, filmen, vertonen en publiceren? Hoe zit dat in andere delen van de wereld? Waar ligt de grens voor wat je mag schrijven? En misschien nog wel belangrijker: wie bepaalt die grens?

Zeker op de Dag van de Persvrijheid moeten we ons realiseren dat journalistiek niet uit de lucht komt vallen, het komt niet zomaar tot stand. Dat er een maatschappij voor nodig is die het toelaat dat vragen gesteld mogen worden en antwoorden opgeschreven. Dat het een lange weg kan zijn en dat je er nooit bent. Persvrijheid heeft onderhoud nodig, ook in Nederland. Een democratie tot stand brengen is één, er een in stand houden is twee.

Op de Dag van de Persvrijheid werd de jaarlijks door het Persvrijheidsfonds geactualiseerde Persvrijheidsmonitor gepresenteerd. De Persvrijheidsmonitor is voor iedereen digitaal toegankelijk via de database op de site van het Persvrijheidsfonds en wordt jaarlijks in een publicatie in Villamedia samengevat in een juridische analyse. Het doel van de Persvrijheidsmonitor is het geven van een actueel overzicht van de ontwikkelingen op het gebied van de persvrijheid in Nederland. De database Persvrijheidsmonitor wordt steeds aangevuld met nieuwe concrete voorvallen.

Persvrijheidsmonitor via: www.persvrijheidsfonds.nl

Samenvatting 2015: www.persvrijheidsfonds.nl

Zie ook www.nvj.nl en www.persvrijheid.nl

Zaken die het fonds steunt in 2015

Bewaarplicht buiten werking gesteld

In april 2014 verwees het Hof van Justitie van de Europese Unie de zogeheten dataretentieregel naar de prullenbak. De omringende landen staakten de opslag van verkeersgegevens, alleen toenmalig minister Opstelten en (oud-)staatssecretaris Teeven wilden de opslagplicht handhaven. Het feit dat Nederland daarmee in strijd met Europees recht handelde, was aanleiding voor een groep maatschappelijke organisaties en privacy-voorvechters, waaronder de NVJ, om een rechtszaak te beginnen.

Op 11 maart 2015 heeft de voorzieningenrechter in Den Haag de bewaarplicht voor internet- en telecombedrijven ongeldig verklaard. Het betekent dat deze bedrijven niet langer verplicht zijn allerlei informatie over communicatieverkeer op te slaan. Alle Nederlanders werden door deze bewaarplicht getroffen, of ze nu ergens van verdacht werden of niet. De voorzieningenrechter stelt in de uitspraak zich ervan bewust te zijn dat buitenwerkingstelling van de bewaarplicht “ingrijpende gevolgen kan hebben voor de opsporing en vervolging van strafbare feiten.” Desondanks rechtvaardigt dat niet een voortduren van de inbreuk op de privacy.

Het Persvrijheidsfonds, dat deze zaak ook financieel ondersteunt, is verheugd over deze uitspraak omdat de rechter hiermee een einde heeft gemaakt aan het verplicht bewaren van communicatiegegevens van iedereen, inclusief niet-verdachte burgers. Het belang van privacy weegt terecht zwaarder. Juist voor journalisten en advocaten heeft deze uitspraak een extra belang. Zij moeten kunnen rekenen op de vertrouwelijkheid van hun communicatie in verband met bescherming van hun bronnen.

Journalist vrijgesproken in strafzaak

In 2013 hebben B&W Alkmaar een strafzaak aangespannen tegen de journalist Andre Hoogeboom terzake van smaad en laster. Hoogeboom heeft in een internetcolumn het Alkmaarse cultuurbeleid vergeleken met dat van nazi-Duitsland. Het OM is tot strafvervolging overgegaan en heeft tegen Hoogeboom € 750 boete, plus 40 uur voorwaardelijke werkstraf geëist.

Een politicus, in dit geval B&W Alkmaar, wordt geacht niet op de stoel van de rechter te gaan zitten, daarover deed de Hoge Raad in 2011 een vergelijkbare uitspraak. Een journalist moet zich, zeker in de vorm van een column, zeer kritisch kunnen uiten.

Het instellen van een strafzaak vormt een zware beperking op de vrijheid van meningsuiting en op het volwaardig uitoefenen van het vak. Het Persvrijheidsfonds steunde deze zaak ook financieel en ziet belang in een principiële uitspraak van de rechter op dit punt. De kantonrechter te Alkmaar spreekt de Alkmaarse journalist, André Hogeboom in maart 2015 vrij in de strafzaak die het OM na aangifte door B&W Alkmaar tegen hem was gestart. In het vonnis stelt de rechtbank Noord-Holland dat Hogeboom 'sterk' mocht overdrijven in de beschrijvingen van het cultuurbeleid van de gemeente Alkmaar. Het fonds is verheugd over deze uitspraak omdat het strafrechtelijke vervolging een zeer ingrijpend middel vond om het handelen van deze journalist te toetsen.

Journalistiek gebruik drones eindelijk in zicht

Vanaf juli 2013 is journalistiek gebruik van drones feitelijk onmogelijk en verboden. Een journalist die een drone bestuurt riskeert sindsdien strafvervolging en een forse boete. Een particulier mag wel met zijn drone de lucht in. Dat is een scheve situatie. Dat erkent de wetgever volmondig: in de woorden van de wetgever is er sprake van een 'disbalans'. De huidige regelgeving is té beperkend voor journalisten. Professionele drone-journalisten lijden momenteel economische schade doordat ze niet mogen vliegen. Toch handhaaft de wetgever vooralsnog dit beleid.

De Nederlandse Vereniging van Journalisten (NVJ) en fotograaf René Oudshoorn hebben in 2015 een bodemprocedure tegen het Ministerie van Infrastructuur en Milieu aangespannen om te bereiken dat journalisten gebruik kunnen maken van drones om het nieuws te verslaan. Zij worden bijgestaan door Otto Volgenant van Boekx Advocaten en financieel gesteund door het Persvrijheidsfonds.

Staatssecretaris Sharon Dijksma heeft op 29 april 2016 een verruiming van de bestaande regelgeving aangekondigd voor professioneel gebruik van drones tot 4 kg. Hierdoor zullen journalisten eindelijk drones kunnen gaan gebruiken voor nieuwsgaring. De NVJ roept de Staatssecretaris op om de aangekondigde verruiming nu zo snel mogelijk in te voeren.

De lopende rechtszaak tegen het Ministerie van Infrastructuur en Milieu zal worden voortgezet, omdat die ook gaat over de periode vanaf juli 2013. De NVJ vraagt een uitspraak van de rechter over het principiële punt dat de overheid niet zomaar het grondrecht op vrije nieuwsgaring mag inperken en journalisten straffen als zij een drone gebruiken, terwijl particulieren dat wel mogen.

Cartoonist Oppenheimer wint hoger beroep

De professioneel cartoonist Ruben Oppenheimer heeft in november 2014 in het stadsblad De Ster dat wekelijks in Maastricht verschijnt, een cartoon gepubliceerd die gewijd is aan mr. Hiddema.

Boven de karikaturale afbeelding stond het opschrift: "Aangifte tegen louche advocaat." Hiddema is van mening dat het woord "louche" boven de karikatuur onrechtmatig is jegens hem, omdat het in strijd is met de zorgvuldigheid om hem aan te duiden als louche en spant een kort geding aan tegen Oppenheimer. De voorzieningenrechter van de rechtbank Limburg heeft Oppenheimer in het vonnis van 31 oktober 2014 veroordeeld tot het plaatsen van een rectificatie vanwege een onrechtmatige cartoon over mr. Hiddema.

Oppenheimer gaat in hoger beroep tegen dit vonnis omdat hij van mening is dat het zijn artistieke vrijheid is om in cartoons een prikkelende mening te geven, daaraan mag niet de strenge eis worden gesteld dat hij die mening moet kunnen bewijzen. Het Persvrijheidsfonds steunde hem hierin omdat het fonds van mening is dat de voorzieningenrechter in haar motivering nog maar weinig ruimte laat voor satire, zowel in woord als beeld.

Het gerechtshof in Den Bosch bepaalde op 14 juli 2015 dat Oppenheimer advocaat Theo Hiddema 'louche' mag noemen in een cartoon. Daarmee is het eerdere vonnis van de rechtbank Maastricht vernietigd.

Media machteloos tegen inperking nieuwsgaring

Journalist Tim Fierant (Leeuwarder Courant) stapt met steun van het Persvrijheidsfonds naar de rechter. Hij zal bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een uitspraak van de rechtbank Noord-Nederland aanvechten in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) tegen de gemeenteraad van Het Bildt.

Het Wob-verzoek dateert van juni 2013 en behelsde inzage in het complete dossier van het bouwproject van de zorgflat Van Haarenshuus in Sint-Annaparochie. B en W zouden de gemeenteraad vragen de geheimhouding met betrekking tot een aantal financiële afspraken op te heffen. De gemeenteraad van Het Bildt echter heeft het verzoek tot opheffing van de geheimhouding, zonder enige motivering of discussie, op 9 oktober 2014, afgewezen.

De meervoudige kamer van de rechtbank Groningen bepaalde in oktober 2015 in het daarop volgende beroep dat, als het gaat om (opheffing van) geheimhouding, Fierant geen belanghebbende is en dus bij de rechter niets te zoeken heeft. Hij werd dan ook niet-ontvankelijk verklaard. De rechters oordeelden: "Dat eiser journalist is en zich tot taak heeft gesteld om de overheid kritisch te volgen, doet aan het vorenoverwogene niet af." Hiermee is deze zaak afgehandeld.

Persvrijheidsfonds steunt Geerdink in beroepsprocedure in Turkije

Frédérique Geerdink werd begin 2015 gearresteerd door de anti-terrorismpolitie in haar standplaats Diyarbakir wegens berichtgeving over de Koerdische kwestie. Officieel werd zij vervolgd wegens 'het maken van propaganda voor een terroristische organisatie'. Op 8 april 2015 werd zij vrijgesproken. In november 2015 vernam Geerdink dat de aanklager in beroep gaat tegen deze vrijspraak. Het Persvrijheidsfonds steunt Geerdink in de kosten van deze beroepsprocedure omdat zij van mening is dat journalisten op de meest optimale wijze en ongehinderd hun werk moeten kunnen doen.

Journalist Glas wint hoger beroep in gebruik fotomateriaal

Op 29 januari 2015 wees de voorzieningenrechter van de Rechtbank Den Haag een vordering van Robert Glas tegen de Staat af. In eerste instantie gaf de Staat toestemming voor het maken van een fotoreportage over de detentiecentra waar illegalen zitten om uitgezet te worden, maar het aldus verkregen fotomateriaal mag alleen, na voorafgaande toestemming van de Staat, ter beschikking worden gesteld aan andere media en NGO's. Dit betekent dat de voorzieningenrechter staatstoezicht op het gebruik van fotomateriaal van het gevangeniswezen toestaat. In de reportage zijn slechts plekken gefotografeerd zoals isoleercellen en luchtkooien. Deze afbeeldingen hoeven op geen enkele manier geheim te blijven voor het publiek.

Het Persvrijheidsfonds is van mening dat het vonnis strijdig is met de vrijheid van nieuwsgaring en de persvrijheid en vindt dat de staat geen legitiem belang heeft om de verspreiding van dergelijk fotomateriaal aan een voorafgaande toestemming te onderwerpen en steunt Glas financieel in een beroepsprocedure tegen de Staat.

Het Gerechtshof te Den Haag heeft op 29 december 2015 de Staat der Nederlanden in hoger beroep veroordeeld vanwege het schenden van de Grondwet en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens bij het opleggen van contractuele voorwaarden voor de verspreiding van foto's van detentiecentra. Hiermee is het eerdere vonnis van de voorzieningenrechter vernietigd. Het Persvrijheidsfonds ondersteunde deze zaak financieel.

Bestuur

Het bestuur van het Persvrijheidsfonds wordt gevormd door:

- **Frits van Exter**, voorzitter, hoofdredacteur Vrij Nederland.
- **Thomas Bruning**, secretaris, algemeen secretaris NVJ.
- **Inge Brakman**, penningmeester, onafhankelijk toezichthouder en adviseur.
- **Maria Henneman**, directeur/eigenaar Communicatie- en media bureau.
- **Folkert Jensma**, juridisch commentator en verslaggever van NRC.
- **Bertus Tichelaar**, manager/hoofdredacteur van EO.
- **Auke Visser**, zelfstandig mediaconsulent, voorzitter van EMMA (European Magazine Media Association).

Grondleggers en Ondersteuners

Grondleggers

Het Nederlands Genootschap van Hoofdredacteuren en de Nederlandse Vereniging van Journalisten zijn de grondleggers van het Persvrijheidsfonds, de komende jaren ook materieel.

Daarnaast wordt het fonds ondersteunt door de volgende organisaties:

Ondersteuners

- De Stichting Democratie en Media.
- Stimuleringsfonds voor de Pers.
- Nederlandse Publieke Omroep.
- Stichting Het Financieele Dagblad.
- Stichting Regionale Omroep Overleg en samenwerking, ROOS.
- Nederlandse Programma Stichting NPS (tegenwoordig NTR).
- RTL Nieuws.
- International Federation of Journalists.
- Sanoma Media.
- Kennedy van der Laan Advocaten & Notarissen.
- SBS Productions B.V.

Doelstellingen

De Stichting Persvrijheidsfonds heeft de volgende doelstellingen:

- Het entameren en ondersteunen van juridische procedures welke een principiële karakter hebben, die het de beroepsgroep mogelijk blijft maken in zoveel mogelijk vrijheid haar werk te kunnen doen;
- Het verdedigen van de persvrijheid in de meest ruime zin van het woord;
- Gelden ter beschikking te stellen voor het voeren van principiële procedures, die persvrijheid van de Nederlandse media en meer specifiek het werken van die media in de meest optimale ongehinderde omstandigheden mogelijk moeten maken;
- Het -onder meer in rechte- kunnen aanvechten en/of bestrijden van alle door overheid of anderen direct of indirect opgeworpen belemmeringen, en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

Statuten

www.persvrijheidsfonds.nl

Reglementen

www.persvrijheidsfonds.nl

Subsidieaanvraag

Een verzoek om een financiële bijdrage in een juridische procedure wordt in beginsel gedaan door de betrokken journalist of het betrokken medium. Uiteraard kunt u de aanvraag van een nadere toelichting laten voorzien door een gemachtigd advocaat/jurist.

Wij verzoeken u bij uw aanvraag minimaal in te gaan op de volgende drie punten:

1. Op welke wijze wordt (worden) u en/of daarmee uw vakgenoten belemmerd in de uitoefening van het vak?
2. Indien relevant: in hoeverre heeft u zelf voldaan aan de correcte en zorgvuldige uitoefening van het vak?
3. Voor welk bedrag zoekt u steun bij het fonds en hoe groot is dat bedrag ten opzichte van de totale kosten van de procedure? Wordt uw zaak door anderen gesteund, dan willen we graag weten wie de medefinanciers zijn en tegen welk bedrag.

Als er relevante stukken zijn die uw aanvraag kunnen onderbouwen wilt u deze dan meezenden? Wilt u de aanvraag tevens voorzien van uw e-mailadres en telefoonnummer? De aanvraag kan per post of per e-mail ingediend worden bij het Persvrijheidsfonds.

Contact

Stichting Persvrijheidsfonds
Postbus 75997
1070 AZ Amsterdam

Telefoon : 020-3039700 (via de NVJ-centrale)
E-mail : mail@persvrijheidsfonds.nl

PERSVRIJHEIDSFONDS

Resultatenrekening 2015

Ontvangsten	Uitgaven	
<i>Donaties</i>		
Donatie Reunie Arnhemse Courant	€ 1.336.92	€ 4.840.00
<i>Rente Topspaarrek</i>	€ 1.374.31	
<i>Vrijval reservering toezeggingen KRO/Ryanair</i>	€ 3.500.00	
		€ 21.075.00
		€ 2.500.00
		€ 62.37
		€ -22.266.14
Totaal	€ 6.211.23	€ 6.211.23

PERSVRIJHEIDSFONDS

Balans per 31 december 2015

Activa	Passiva
<u>Liquide middelen</u>	<u>Eigen Vermogen (nog te bestemmen)</u>
Ing 66.71.03.511	Resultaat voorgaande jaren
€ 17.949,37	€ 180.061,80
Ing Vermogen Spaarrekening 66.71.03.511	Nog te bestemmen boekjaar 2015
€ 166.430,51	€ 22.266,14
<u>€ 184.379,88</u>	<u>€ 157.795,66</u>
<u>Vorderingen</u>	<u>Kortlopende schulden</u>
Nog te ontvangen rente	R/C NVJ
€ 1.374,31	€ 206,53
NVJ voorschot (2013 + 2014 + 2015)	Verplichting gedane toezeggingen
€ 1.248,00	€ 29.000,00
<u>€ 2.622,31</u>	<u>€ 29.206,53</u>
Totaal	Totaal
<u>€ 187.002,19</u>	<u>€ 187.002,19</u>

Uitgekeerde bedragen van eerdere toezeggingen dan in 2015

Verbraken/ Staat der Nederlanden (2014)	€ 5.000,00
De Witt Wijnen/ Borgers (2014)	€ 5.000,00
Oppenheimer / Hiddema (2014)	€ 5.000,00
	<u>€ 15.000,00</u>

Toelichting openstaande verplichtingen

Tim Fierant / Wob (2015)	€ 2.500,00
Van der Linden / AIVD (2014)	€ 1.000,00
Terlingen / Paes (2014)	€ 7.500,00
Stegeman/ Schiphof (2014)	€ 3.000,00
Ravage / Staat der Nederlanden (2013)	€ 5.000,00
De Witt Wijnen (2012)	€ 10.000,00
	<u>€ 29.000,00</u>